

DANSK POLITIK

Av direktör HALFDAN HENDRIKSEN

VALGET den 28. Oktober 1947 gav det danske Folketing følgende S sammensætning:

Socialdemokratiet	57	Mandater
Venstre	49	»
Konservative Folkeparti	17	»
Radikale Venstre	10	»
Kommunistisk Parti	9	»
Retsforbundet	6	»

148 Mandater

hvortil kommer

Færøernes Repræsentanter	2	»
--------------------------------	---	---

150 Mandater

Hvis man vil danne sig et Billede af den danske Befolknings politiske Indstilling, er det imidlertid ikke tilstrækkeligt at betragte Mandatfordelingen i Folketinget. En Valglovs Lunefuldhed kan føre til de mærkeligste Resultater, saaledes som Odelstingspræsident Hambro saa klart paaviste det for Norges Vedkommende i sin Artikel i dette Tidsskrifts Nr. 1 — Aargang 1950. Det vil derfor være naturligt ogsaa at oplyse, hvor stor en Del af samtlige afgivne Stemmer, de enkelte Partier opnaaede ved Folketingsvalget i 1947. For at belyse de siden Folketingsvalget stedfundne Forskydninger anføres endvidere de Resultater, Partierne opnaaede ved de i Marts 1950 afholdte Kommunalvalg.

	Folketingsvalget 1947	Kommunalvalgene 1950
Socialdemokratiet	40,0 %	37,0 %
Venstre	27,6 %	21,5 %
Konservative Folkeparti	12,4 %	19,9 %
Radikale Venstre	6,9 %	7,7 %
Kommunistisk Parti	6,8 %	4,0 %
Retsforbundet	4,5 %	7,1 %
Andre	1,8 %	2,8 %
	100,0 %	100,0 %

Ved Folketingsvalget i 1947 blev der — som det fremgaar af ovenstaaende — hverken blandt Vælgerne eller i Folketinget Flertal for en socialistisk Politik, selv ikke med kommunistisk Tilslutning, og Ministeriet Hans Hedtoft er derfor en Mindretalsregering, der fra Sag til Sag maa forhandle sig frem til et Flertal. Dette Forhold medfører naturligvis, at de Partier, der staar i Opposition til Regeringen, faar en meget væsentlig Indflydelse paa Lovgivningsarbejdet. Sagerne afgøres ikke i et enkelt Partis Gruppemøder, men ved saglige Forhandlinger Partierne imellem. Paa den anden Side er denne Arbejdsform ikke blottet for Ulemper. Ansvarer bliver Tid efter anden svært at placere, ligesom enkelte Partiers manglende Forhandlingsvilje kan forhale en Sags Afgørelse igen og igen.

Landstinget, der vel nærmest maa siges at svare til det svenske Førstekammer, vælges som bekendt ved indirekte Valg. Partistillingen er — som det vil fremgaa af nedenstaaende Oversigt — ikke meget forskellig fra Folketingets.

Socialdemokratiet	33	Mandater
Venstre	21	»
Konservative Folkeparti	13	»
Det radikale Venstre	7	»
Kommunistisk Parti	1	»
Færøernes Repræsentant	1	»
		<hr/>
		76 Mandater

Heller ikke her har Socialdemokratiet Flertal.

De socialistiske Partier — Socialdemokratiet og Kommunistisk Parti — opnaaede i 1947 tilsammen 46,8 % af de afgivne Stemmer. Ved Kommunalvalgene iaar blev disse Partiers Styrke i Vælgerbefolkningen reduceret saa væsentligt, at de nu kun repræsenterer 41,0 % af Stemmerne. Den udprægede Nedgangslinie, som det engelske Arbejderparti — og iøvrigt ogsaa Socialisterne i Australien og New Zealand — har maattet konstatere, har nu ogsaa ramt det frie Erhvervssamfunds Modstandere i Danmark.

Som det fremgaar af Oversigten, er der ogsaa imellem de ikke-socialistiske Partier sket væsentlige Forskydninger. En meget betydelig Fremgang for Det konservative Folkeparti og en stærk Tilbagegang for Partiet Venstre har gjort disse to store borgerlige Partier jævnbyrdige. I dansk Indenrigspolitik vil meget nu afhænge af, at det lykkes at skabe et forstandigt og loyalt Samarbejde de ikke-socialistiske Partier imellem.

De udenrigs- og forsvarspolitiske Spørgsmaal har — af kun

altfor nærliggende Grunde — været brændende aktuelle i Efterkrigstidens Danmark. Skillelinierne i disse afgørende Spørgsmaal har imidlertid været helt andre efter den anden Verdenskrig end før denne. Indtil 1940 har man vist Lov til at sige, at Socialdemokratiet simpelthen havde den Udenrigs- og Forsvarspolitik, Det radikale Venstre lagde ud. Det er næppe en Tilfældighed, at ingen socialdemokratisk Politiker nogensinde har været Udenrigsminister i Danmark, skønt Partiet dog sammenlagt i ca. 25 Aar har været repræsenteret i Landets Regering. Denne socialdemokratiske Afhængighed af Radikalismen gjorde det ogsaa umuligt at opnaa positive Resultater i Forsvarssagen, da visse positive Forsvarssynspunkter i Midten af 1930'erne gjorde sig gældende i Socialdemokratiet — Partiets Flertal følte sig stadig bundet af Radikalismens Tankegang.

Efter Krigsafslutningen ændrede Billedet sig, og dette fik sit klareste Udtryk, da det i Begyndelsen af 1949 viste sig umuligt at etablere et nordisk Forsvarsforbund, og Socialdemokratiet derefter sammen med Venstre og Det konservative Folkeparti gik ind for Danmarks Tilslutning til Atlanterhavspagten. I Forsvarspolitikken, der naturligvis maa tilrettelægges i nøje Overensstemmelse med Landets udenrigspolitiske Placering, er Socialdemokratiet ligeledes i Princippet enig med Venstre og Konservatismen. Saa snart den siddende Forsvarskommission har tilendebragt sit Arbejde, vil en ny Forsvarsordning se Dagens Lys præget af det positive Syn paa Værneviljen, som det altid har været Det konservative Folkepartis fornemste politiske Maal at føre til Sejr.

Det radikale Venstre, der jo altid — i Modsætning til Folkepartiet i Sverige — har været udpræget negativt indstillet overfor Forsvarssagen, har dermed formentlig udspillet sin Rolle i dansk Udenrigs- og Forsvarspolitik, der — for at sige det mildt — ikke vil tabe derved!

Det har for alle danske, demokratiske Partier været en stor Skuffelse, at det endnu ikke er lykkedes at føre et virkeligt nordisk Fællesskab ud i Livet paa det forsvarspolitiske og økonomiske Omraade. I en Tidsalder, der ubønhørligt kræver et nøje Sammenhold mellem demokratiske Stater, og hvor økonomisk Samordning med Dristighed føres ud i Livet, er det mit Haab, at det ogsaa vil lykkes at skabe det nordiske Fællesskab, der, paa Trods af ustandselig Modgang, dog stadig har staaet som Idealet for de nordiske Folk. Der er Brug for mere Vovemod — mindre lokalpatriotisk Frygt-somhed — i denne Sag.

Ønsket om at skabe bedre Vilkaar for den grønlandske Befolkning er Drivkraften i det store Reformarbejde, Grønlandskommisjonen har udarbejdet Planer for. Selvom der bliver Brug for meget betydelige økonomiske Midler, er det mit bestemte Indtryk, at den danske Rigsdag i Enighed vil gaa ind for denne Opgaves Løsning.

Det sydslesvigske Spørgsmaal har siden 1945 haft en meget fremtrædende Plads i dansk Politik. Den ofte meget ivrige danske Meningsudveksling skulde dog nødvendig uden for Danmarks Grænser udviske Indtrykket af den Enighed, der er om meget væsentlige Dele af dette store, nationale Spørgsmaal. I Sydslesvig udføres der et omfattende og lødigt dansk Kulturarbejde i Kirke, Skoler, Biblioteker, Foreninger o. s. v., og denne Gerning har den mest levende Sympati og Støtte i hele vort Folk. De Bestræbelser, der netop i disse Maaneder med forøget Styrke sættes ind for at gennemføre en administrativ Adskillelse mellem det gamle danske Sydslesvig og den altid tyske Landsdel Holsten, har en enig dansk Opinion bag sig, ligesom de bydende nødvendige Aktioner for at lette det uudholdelige østpreussiske Flygtningetryk støttes af hele det danske Folk, der med den største Glæde har hilst den svenske og norske Regerings værdifulde diplomatiske Bistand i denne Sag. Der er principiel Enighed om, at Sydslesvigs fremtidige statslige Tilhørsforhold — i nøje Overensstemmelse med god, demokratisk Tankegang — maa afgøres paa den nationale Selvbestemmelsesrets Grund. Uenigheden er først og fremmest opstaaet, fordi Socialdemokratiet og Det radikale Venstre er vejet tilbage for at foretage *effektive* Skridt til Sikring af, at Selvbestemmelsesretten, naar en Aarrække er forløbet, virkelig bliver en Realitet gennem en fri Folkeafstemning.

Danmark har ikke mindst i de sidste Aar haft endog meget betydelige økonomiske Problemer at kæmpe med, og den politiske Debat har naturligt nok været stærkt præget heraf.

Som ovenfor nævnt, er det danske Folks Flertal imod Socialismen, men det vilde være naivt at tro, at det frie Erhvervssamfunds Sejr over Socialismen er vundet i Vælgerbefolkningen een Gang for alle. Det er mere realistisk at indrette sig paa, at Kampen for og imod et frit Erhvervsliv vil blive en Hovedlinie i de kommende Aars Politik.

Det danske Socialdemokrati vedtog umiddelbart efter Krigsafslutningen et yderligt gaaende Socialiseringsprogram, som man var optimistisk nok til at benævne »Fremtidens Danmark». Dets

Hovedforfatter var den ortodokse Socialist Jens Otto Krag — den nuværende Handelsminister. Programmet fik ikke nogen vælgermæssig Succes, men jeg tvivler ikke paa, at Socialdemokratiet stadig af al Evne vil arbejde hen mod de opstillede Maal. Det er saaledes betegnende, at Statsminister Hedtoft paa den socialdemokratiske Partikongres i Aarhus i Efteraaret 1949 udtalte: »Socialisme er ikke noget, der *forestaar*, men noget der *foregaar*.» Med andre Ord, man vil ikke lade nogen Lejlighed uforsøgt til at socialisere »ad Bagtrappen». Regeringen vil gradvist søge Statens Indflydelse paa Erhvervslivet øget. Der er derfor Brug for den yderste Agtpaaagivenhed hos det ikke-socialistiske Rigsdagsflertal, men desværre har Det radikale Venstre ikke altid været villig til at bremse tilstrækkeligt op for Socialiseringstendenser i Mindretalsregeringens Lovforslag.

Jeg føler mig overbevist om, at der i Danmark ogsaa i Fremtiden vil være Flertal for et frit Erhvervsliv, der handler under Ansvar overfor Helheden, ja, jeg tror paa, at det i de kommende Aar vil være muligt ved en forstandig Politik at fravriste Socialismen yderligere Terræn, og de nylig afholdte Kommunalvalg bragte jo de første sikre Vidnesbyrd om de Muligheder, der her foreligger.

Det er imidlertid Forudsætningen, at man er villig til at respektere det frie Erhvervssamfunds Kaar. Der er saaledes noget dybt forstemmende deri, at det danske Landbrug, der altid har staaet Socialismen haardt imod, for Øjeblikket er i fuld Gang med at skabe en stor Monopolorganisation, der skal sikres Eneret paa praktisk talt hele den danske Landbrugsexport. Det konservative Folkeparti har meget skarpt modsat sig denne Plan, men det er et Tilfælde, der ligner en Tanke, at den socialdemokratiske Landbrugsminister absolut ikke har været ivrig efter at modvirke denne Monopoldannelse. Vejen til en Socialisering af Udenrigshandelen bliver mere overkommelig, naar den Slags Planer realiseres...

Socialiseringens Modstandere maa vise Evne og Vilje til at skabe en saadan Fordeling af Produktionsresultatet, at ingen Samfundsgruppe med Rette kan føle sig udbyttet. Den sociale Tryghed maa være en Realitet. Det er i denne Forbindelse værd at understrege, at den danske Sociallovgivning i sine Hovedprincipper har været i Stand til at skabe en bred Tilslutning paa den danske Rigsdag, ligesom Samarbejdsudvalgene, der er oprettet i de større Industri-virksomheder, har skabt bedre Forstaaelse mellem Arbejdsgivere, Funktionærer og Arbejdere.

Det er ikke blot Spørgsmaalet om de grundlæggende Principper for Produktionslivet, der har givet Anledning til Brydninger, ogsaa de enkelte erhvervsøkonomiske Problemer har delt Vandene Partierne imellem.

I Aaret 1949 havde Danmark et Underskud paa sin Handelsbalance paa ikke mindre end 643 Millioner Kroner. Det var ganske vist en vis Forbedring i Forhold til 1948, hvor Underskuddet var helt oppe paa 693 Millioner Kroner, men under alle Omstændigheder har det kun været muligt at gennemføre en saa vældig Import, fordi Marshallhjælpen dækkede den overvejende Del af Importoverskuddet, men Marshallplanen varer ikke evigt. Den nedsættes gradvis, og i Sommeren 1952 bortfalder den helt.

Hvad dette kan medføre alene vedrørende Danmarks Muligheder for Dollarindkøb, behøver man ikke at være Sortseer for at udmale, og jeg maa have Lov til at tilføje, at U. S. A.'s Toldskranker og Importrestriktioner jo ikke gør Vanskelighederne ved et virkelig resultatrigt Exportfremstød paa Dollarmarkedet mindre.

Men det er ikke kun Dollarmanglen, Marshallhjælpens Bortfald gør brændende. Selvom Danmark har ikke ubetydelige Valutaindtægter fra sin driftige Skibsfart, kan man ikke regne med, at det fremover vil være muligt at fortsætte med et saa betydeligt Underskud paa Handelsbalancen, som vi i disse Aar har haft. Danmark maa med andre Ord i væsentligt Omfang enten formindske sin Import eller øge sin Export. Selvom en stor Del af Importen er anvendt til Investeringer, først og fremmest til Genopbygning og Modernisering af Produktionsapparatet, vil Danmark ogsaa i de kommende Aar staa overfor meget betydelige Investeringsopgaver, saa man sikkert ikke kan regne med nogen væsentlig Nedgang i Importen til Investeringsformaal. Alle Bestræbelser maa derfor sættes ind paa en meget væsentlig Forøgelse af Exporten. Erhvervslivets *Konkurrenceevne* er altsaa et helt centralt Spørgsmaal. Den socialdemokratiske Regering har ikke den fornødne Forstaaelse herfor.

Det danske Omkostningsniveau er i stadig Stigen. Den urigtige Beslutning, Socialdemokratiet, Venstre og Det radikale Venstre — mod Det konservative Folkepartis Raad — traf den 18. September 1949 om at lade Kronen følge Pundet helt i Bund, har sin væsentlige Andel af denne Stigning. Det danske Engrospristal er allerede steget 10 % siden Devalueringen, og desværre tyder intet paa, at Devalueringens prismæssige Virkninger dermed er udtømt. Danmark har ikke faaet Kompensation ved tilsvarende Stigninger

i sine Exportpriser — snarere tværtimod! Fra Juli 1949 til Februar 1950 steg Indextallet (1935 = 100) for Importvarer fra 289 til 321 medens Indextallet for Exportvarerne i samme Tidsrum faldt fra 308 til 290. Det vil med andre Ord sige, at vi blot for at *opretholde* vor nuværende Levestandard (der som omtalt bygger paa et betydeligt Importoverskud) maa forøge vor Export stærkt, vi maa sende flere Kilo Smør ud af Landet end tidligere for at faa det samme Kvantum Kul. Naar hertil føjes, at de to store Hovedorganisationer paa det danske Arbejdsmarked — Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund — har vedtaget at anbefale deres Medlemmer at stemme for et af Statens Forligsmand stillet Mæglingsforslag til nye Overenskomster, der vil betyde en Stigning i de aarlige Lønudgifter paa 60—70 Millioner Kroner, maa der siges at være Brug for en Politik, der forlanger, at Omkostningsniveauet vises al fornøden Opmærksomhed. *En effektiv Pengesparing* vil være i Stand til at dæmme op for Prisstigningerne, men Regeringen lader Statslaan forfalde til Udbetaling uden at optage nye Laan paa Obligationsmarkedet, man forøger altsaa den cirkulerende Pengemængde, og denne Bevægelse forstærkes yderligere derved, at Finansministeriets hidtidige, ordinære Tilgodehavende i Nationalbanken er opbrugt og erstattet med en Gæld til Banken. Man kan derfor ikke undre sig over, at der stadig er Inflationstendenser i dansk Økonomi til alvorlig Skade for vor Konkurrenceevne. Regeringens Holdning paa disse Omraader maa ses paa Baggrund af, at Socialdemokratiet i den økonomiske Politik kun har een Streng paa sin Bue: Opretholdelsen af den høje Beskæftigelsegrad for enhver Pris. Partiet har forset sig paa denne Opgave i saa høj en Grad, at det ganske overser, at det er i hele vort Samfunds Interesse, at dansk Erhvervsliv — der er stillet overfor en meget haard udenlandsk Konkurrence — ikke sejles agterud paa Grund af Omkostningsniveauets ustandselige Vækst.

Opsparingen har været for lille i Danmark i Perioden siden Befrielsen, og Det konservative Folkeparti har derfor med Støtte af Venstre og Retsforbundet rejst Krav om betydelige Skattelettelser for Opsparing. Regeringen har stadig søgt at udskyde denne Sag under Henvisning til den store Skattekommissions Arbejde. Naar denne Kommission om kort Tid afslutter sit Arbejde efter at have siddet i 13 Aar, maa man forvente, at ikke blot Spørgsmaalet om Opsparingens skattemæssige Vilkaar vil blive taget op til Afgørelse, men at hele det danske Skattesystem vil blive underkastet en gennemgribende Behandling paa Rigsdagen. Ogsaa i

Halfdan Hendriksen

denne Sag vil Standpunkt staa mod Standpunkt, men det er mit Haab, at det vil lykkes at faa gennemført saadanne Reforme, at Arbejdsomhed og Virkelyst faar rimelige Vilkaar. Det er i Virkeligheden i alles Interesse, at Skatteskruen ikke lammer Initiativ og Fremdrift. Det vil ogsaa være nødvendigt at gennemføre en betydelig Nedbringelse af Statens Udgifter, der ogsaa i indeværende Finansaar vil komme op over 2 Milliarder Kroner.

Dansk Politik har i Efterkrigstiden kunnet gennemføre skelsættende udenrigspolitiske Afgørelser med en bred Tilslutning i Befolkningen. Meget vilde være vundet, hvis den samme Ansvarsbevidsthed og det samme Mod til at se barske Kendsgerninger lige i Øjnene i de kommende Aar vilde præge dansk økonomisk Politik.

København, 24.3. 1950.